

De afrekening bij H. Poels: Hoe men deelde in winst en verlies.

De Grote Compagnie heeft minstens vanaf 1861, maar waarschijnlijk al eerder, de traditie gekend dat verlies- en winstresultaten van de groep jaarlijks werden vastgesteld tijdens een algemene, meerdaagse samenkomst. Doorgaans vonden die jaarvergaderingen plaats in de maand december, wanneer de handel vanwege het winterseizoen tijdelijk stil lag. Men kon dan de balans van de voorgaande elf maanden opmaken.

De notitie van Cornelis Raedts "voor de tafel betaald 3 Gl per man", wijst erop dat deze bijeenkomsten gebeurtenissen waren tijdens welke er goed gegeten en gedronken werd. Ze zijn een vaste traditie gebleven, zolang de Grote Compagnie heeft bestaan.

De eerste afreken- en teerdagen vonden plaats ten huize van Henricus Poels (1805-1877), een van de oudste leden van de compagnie, door Cornelis Raedts ook wel H. Poels Dorp genoemd.

Het vaststellen van de winst- en verliesrekening moet een ingewikkelde en vooral tijdrovende bezigheid zijn geweest, waarbij de leden niets anders ter beschikking stond dan de aantekeningen die elk van hen tijdens zijn handelsreizen had gemaakt. Cornelis Raedts zelf was – zoals uit zijn rekenboekje blijkt – hierin zeer zorgvuldig. Er zijn geen documenten bekend die zich duidelijk uitspreken over de financieel-technische afspraken.

Er moet een aanzienlijk werkkapitaal zijn geweest, want in de toenmalige schapenhandel werd uitsluitend met contant geld gewerkt. Er waren nog geen banken. We nemen aan, dat het werkkapitaal door de leden zelf werd ingebracht. De eerste aanwijzing daaromtrent geeft Cornelis Raedts in het jaar 1863. Dan heeft ieder lid 3000 gulden in de compagnie. Later is dat verhoogd naar 6000 gulden. Men kon ook deelnemen met een gedeelte van dat bedrag: Een volledig aandeel heet in de terminologie van Cornelis Raedts een "vol part" en de bezitter daarvan noemt hij een "volle persoon". Gedeeltelijke deelnemingen worden aangegeven als een halve, een kwart, driekwart of een zesde part en ook wel uitgedrukt in procenten.

In het jaaroverzicht van 1860 vermeldt Cornelis Raedts dat hij van huis is gegaan met een bedrag van 9270 gulden aan handeldgeld en 14.720 gulden heeft thuis gebracht.

Telt men alle verdiensten per "volle persoon" over de periode 1845-1860 bij elkaar, dan komt Cornelis tot een totaal uitgekeerd bedrag van 5290 gulden. Dat is het loon voor vijftien jaar handel drijven geweest. Als men telkens de helft van de jaarwinsten in de compagnie heeft gelaten, zou een vol part (aandeel) in 1860 ongeveer 2500 gulden zijn geweest. Dat sluit dan goed aan bij de vermelding van Cornelis dat het gemiddeld aandeel in 1863 drieduizend gulden bedraagt.

De gemiddelde aankoop prijs voor een schape lag omstreeks 1860 tussen de 10 en 15 gulden. Dat betekent, dat voor een bedrag van negenduizend gulden hooguit 800 schapen konden worden gekocht. In 1860 werden in Noord-Holland (waar Cornelis zelf actief was) echter 11.611 stuks opgekocht. Het handelskapitaal moet dus meer dan tienmaal zijn omgezet (afgezien nog van de kosten voor verzekering, marktgelden en verkeer)!

Bij de jaarafrekening werd eerst de totaal geboekte winst vastgesteld. Vervolgens werd daarop het bedrag in mindering gebracht waarmee de gemaakte reisdagen gehonoreerd moesten worden. De vergoeding per reisdag bedroeg in die tijd één franc (plm. 47 cent). De netto winst werd over de leden verdeeld. In 1864 heeft de Grote Compagnie zes verzilverde koperen kandelaren geschonken aan de kerk van St. Petrus Banden (de grote kerk). Uit de brief die hierbij werd geschreven blijkt uit welke personen de compagnie toen bestond:

Hendrik Poels, Brukske Venray. Martinus Poels Hzoon, Brukske.

Pieter Vorstermans, Sevenum. Jacob Trines, Venray.

Arnold Trines, Warcoign België. Gerard Trines, Venray.

Cornelis Raedts, Venray, geboren Sevenum.

Hendrik Poels, Venray dorp.

Jan Poels, Venray Heide.

Hendr. Poels Gzoon, Venray Weverslo.

Martinus Poels Gzoon, Warcoign België.

Wilhelm Poels Gzoon, Venray Weverslo.

Jan Wilms, Venray Overbroek.

De kandelars moesten gebruikt worden bij overlijden van de leden.

